

Փ. Օ. Հ. Լ.

ՃԼԻՐԻՏԻՒ ՏԻՎԼՐԻՒ

ԸՏԻՏ 11

1855

1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԷՐՔԵՆ ՈՒ ԹԷՐՊԵՆՏԻՆ ԸՍԸՍԸ

ՊՈՒՆՏԵՆ ագտեմ սէօյէտիք քի՛ հալընըզ
նկեղեցիտէն վէ օնուն Ելլահտան էօյրէնիպ ինսանլա-
րա էօյրէթտիյի թէնպիհաթըն իծրասըլլա տըր քի տիւն-
հա իւզէրինէ սուրը քիմէլէր զուհր էտէր : Ենճագ
սուրը տէմէք նէ՞ տիր . աճապա սուրըլուզ լուղէթիլէ
աննաշըլան հալին իւզէրինէ թէֆէքքիւր վէ միւհա-
ղա էթտիյիմիզ վա՞ր մը : Ինսան՝ քէնտիսին աօրլ զաթը-
նա պագարագ նէ՞ տիր : Պունու պիլմէք իչիւն հալընըզ
քէնտիմիզին նէ՞ օլտուղու մուղու աննամագ քիֆաէթ է-
տէր : Լն էյիմիզ շու օլա պիլըր քի՛ տայիմ քէօթիւլիյէ
վէ քիպիրէ վէ թէնպէլիէ վէ զուրուրիէթէ վէ թա-
մահա վէ շէհվէթէ վէ մուաննիտլիզէ վէ հիլէպաղը-
ղա , վէ ինսանըմագ տէրէճէ պօշ վէ թիւրահաթ շէյ-
լէրէ մայիլ իզ : Վէ էկէր պիլ տէֆա պիզտէն կէմ ա-
լընըպ իսթէտիյիմիզի էթմէյէ բուխսաթ պուլուրսագ
նէ՞ տէրէճէ քէօթիւլիյէ վէ ալչագըղա տիւշէրիզ :
Ենճագ պու պէօյլէ օլմայլպ , պիզի զապլթ էտէն կէմ
տէ՛ լայըգընճա գոււվէթ վէ գուտրէթ օլմասա նէ՞ հա :

զհարըզ վէ նէ՝ օլուրուզ , քեօթիւլիւքտէն գուրթուր
 մագ իչիւն չէքտիյիմիզ զահմէթլերիլէ հէլագ օլուպ
 էյի քիմսէլեր օլմաղա մէճալիմիզ գալմազ : Պու հալտէ
 ինսան թապիաթը հալընըզ քեօթիւլիւք էթմէյէ գուա
 րէթսիզ պիր շէյ օլուր , լաքին էյիք էթմէյէ տախի
 գուտրէթի օլմալըպ՝ էլինտէն աւլա պիր խալըր ամէլ վէ
 պիր հասանաթ կէլմէզ . միյվէսիզ աղաճ կիպի օլուր ,
 քի կերչէք առամ էօլտիւրիւճիւ զէհիրլն մէյվէ վէր
 մէզ , լաքին չէչնիսիյէ եէյէնլէրէ զէվք ու հայաթ
 պաղըշալաճագ միյվէսի տէ օլմալըպ՝ քէսիպ աթէշէ
 հագմատան պաշգաւ պիր շէյէ հարամազ . թիմար էտիպ
 պէսլէյէնին զահմէթի մանհասըզ վէ պիհուտէ պիր շէյ
 օլուր : Պէօյլէլէրտէ եկեր էյլէք աղայաճագ օլուրսան՝
 քեօթիւլիւք էթմէտիյինի քէհտինէ պիր էյլէք սալմաղըրա
 դանահաթ էտէպիլիւրսին : Ֆրագաթ պէօյլէլէրի տէ չօգ
 պուլմաղպն : Վէօթիւլիւք էթմէմէք իչիւն իգթիզա
 էտեր քի միճաղը վէ սիննի վէ ագրան ու էմապլէրի վէ
 թապիաթ էյլիյի վէ քեօթիւլիւք էթմէսինտէն պիր
 ֆայտէ կէօրմէյէ ումիտի օլմամասը պիր եկեր կէլիպ
 թապիաթըն մէյլինէ գարշը դօսուլլար . պուլլարըրա
 ճիւզլի քիպիր վէ օնօր իտտիասը վէ քեօթիւլիւք էթ
 մէյէ իւշէնմէք տախի գարըշմալը . լաքին պու քիպիր
 վէ իտտիա վէ թէնպէլիլէք տախի էյի շէյլէր օլմալըպ ,
 քեօթիւլիւք էթմէմէք իչիւն ախեր կէօնէ քեօթիւլիւք
 լէրտէն իմտատ աիլէնմէլի տէմէք կիպի օլուր . վէ պուլ
 լարըն հարտըմըլա քեօթիւլիւքտէն կերի գալան քիմ
 սէլէրէ էյի առամլար տըր տէնմէզ . նասլլ քի խասթէ
 լիքտէն հիչ պիր թարաֆը թու թմալըպ տէօշէկտէն չըգ
 մաղա գուտրէթի եէթիշմէյէն պիր քիմսէնին օլ աղալըգ
 քտէմ էօլտիւրմէմէսի վէ խըրսըզլըզ վէ աօլախըրըլըզ

Եթե մեծի քենտիսինէ ֆաղիէթ սայրլմադ : Ինսան քենտի
տի հալիլէ գալտողընտա վասըլ օլաճաղը ֆաղիէթ
տէրէճէլէրի պունյար տըր : Պօյունուն ուղանմասը կիպի
ֆաղիէթին արթմասընա տա հուտուտ գոնուլմուշ տուր .
քենտի գուլվէթիլէ օնտան էօթէյէ կէջէ մէտիքտէն մատէ՝
օնտան էօթէսի տէ վար . օլտուղունու ֆէհմէտէմէդ .
չօդ քիմնէլէր վարտըրլար քի՝ էլինտէն կէլէն ֆէնալըղը
իճրա էթմէյի էյլիք սայար . տէֆէճիլիլէ ֆուգա-
րանըն էվինի երգար , վէ մէրհամէթ էթմէք նասիհաթը
իշիտաիլինտէ՝ խըրսըղըղ էթմէյօրում տա , մապէյի-
միդտէ գավիլիդ պէյլէ տիր տէր : Խըրսըղար տախի
պէյլէ պիր թէսէլի պուլա պիլիլէր . էօլտիւրմէտիք-
լէրինի վէ էտէճէք քհարընա մանի օլմատըղլարընը՝ էթ-
տիլէրի խըրսըղըղ գապահաթընա, տէնի կէլէճէք էյ-
լիք սըրասընա գօրլար :

Ինսան թապիաթընըն հալի ալէսսէվիէ պուրալարտա
իքէն քրիստոնեալըղ կէլտի էլինտէն թուլտու . վէ
սուրըլուն էն ալէա մէրթէպէսինէ գալտըրտը : Ին-
սան քենտիսին թէնճէ հավվէսլէրինի վէ արզուլարը-
նը վէ գէվքինի այադ ալթընա, ալմաղա գատըր օլա
պիլտի : Ելլէք տէնիլէն շէյ , եանի քէօթիլլէք էթ-
մէմէյի նէթիլիւր սայմայըպ էյի ամէլլէրէ տէ սիւլիւք
էթմէք մէյտանէ չըդտը վէ շէրէֆ պուլտու վէ կիւն-
տէն կիւնէ արթմաղա պաշատը . հէքքէսին գալպինտէ
պէյլէ ամէլլէրէ իլհագ օլմաղա արզու տօղտու : Ինսա-
նըն ճանընտա քէմալիէթէ էրմէղէ պիր հավվէս գուհը
էթտի . միւսթագըլէն հասագ օլունան շէյլէրտէն սա-
գընմաղը եթիշիր սայմայըպ՝ գուլլանմասը թէճվիլ կէօ-
րիւնէն , անճագ սէվաաթըն արթմասընա եարտըմ է-
թէն շէյլէրտէն տախի քենտիսին չէքաի , պիլիմ թօյլէն :

Եթանդ զհոգիս հազար եթանդ զհոգիս վե խոշանտըղ ճեմի շէյլէր
 բուհանի քեմալիէթէ պիրէր էնկէլ օլտուղունու ֆէհմ
 էտէրէք օնլարտան տախի վազ կէշտի . Բաւհըլա պիր
 լէշիպ էպէտի սաատէթ նէ տէմէք օլտուղունու աննա
 տըղտան սօնրա՝ Թէն մարիֆէթիլլէ տիւնեայէ քէնտի
 նի պաղլայան պաղլարըն ճիւմէսինի քէստի . ճանը ու
 ղուրունա Թէնինի վե բահաթընը վե մալիսի վե ճէմի
 ինսանճասընը ֆէտա եթմէք տէյիլ քի սալթ խաֆիֆ պիր
 շէյ կէօրիւնտիւ , իլլա լայըղը տախի պու օլտուղունու
 Թանըյարազ օնա կէօրէ հարաքէթ եթմէյէ պաշաաթ :
 Վէ պու Թարիքիլէ տիւնեա իւզէրինտէ եէնի պիր ճինս
 ինսան ղուհը եթմիլ կիպի օլտու . քեմալիէթի վե ֆար
 ղը վե ֆապիլիէթի քէնտի ճէմի իշէրինէ վե հարաքէթ
 լէրինէ նիշանկեա՝ ԹուԹարազ օնա միւթալիք վարը
 նանլար ղուհը կէլտիլէր , չօղալտըլար վե տաղըլտըլար ,
 քի եթալիքիլէր էյիլքէրինի հիչ պիր շէյ եէրինէ գօ
 մայըպ տահա էտէմէտիքլէրինի եթմէյէ դայրէթլէ՝
 պէօյիւք վե աղիմ իշէրտէ պուլունուր . վե ճիւմէ ա
 լէմ օնուէն եթտիլինէ պէյէնիպ մէտհինի եթմէսինտէ՝
 նալընըզ քէնտիսի օլ դատար մէտհէ լայըղ կէօրիւն
 տիւլիւնէ Թաճիւպ էտէր . հափտըղըմ նէ իտի քի հէր
 քէս սէնա էտէյօր տէյիլ քէնտի կէօղիւնէ քէնտիսի
 խօր կէօրիւնիւր : Լայլէք պապընտա հէր նէ քի խաթ
 րընա կէլիբսէ իճրասընը քէնտիսինէ պօրճ սոյարըզան՝
 զայրէթիլէ պօրճունուն տախի էօթէ նանընա կէշէր .
 վե եթտիլի շէյլէր քէնտիսինտէն մաթլուպ օլունմազ օլ
 տուղունու աղլընա պիլէ կէթիլմէզ : Լալէ պու տուր
 ինսանըն քեմալիէթէ էրմէսի . պու տուր՝ հաշատըղճա
 պէօյիւմէսի՝ վե պէօյիւմէսինէ հուտուտ Թանըմամասը .
 պու տուր Լաֆէնտիմիլըն՝ սէմալի փէտէրինիզ կիպ

Դիզ տախիբեամիլ օլուն տէյիւ պուլուրտուղու թէն
 պիհին իճրասը (Սատթ . Ե . 48) : Սունունուլա օլ
 քեմալիէթէ էրիպ Ալլահըլա պիրլէշեր . վէ ինսանըն նի
 հաէթ սաատէթի պոլ տուր . ինսան՝ Ալլահըլա պիրլէ-
 շիպ պու միսիլլիւ էպէտի սաատէթէ եէթիշմէք իչիւն
 եարատըլմըշ տըր : Սուրբուլդ իսմիլլէ աննաշըլան հալ
 պու տուր : Ինսան թապիաթընըն քեօքտէն պօզուլդ վէ
 սաղիլ վէ ֆըսդ ու ֆէսատէ մայիլ օլտուղունու էյիճէ
 տիւ շէնէն քիմսէ գօլայ աննայա պիլլեր քի՛ նասըլ քի ա-
 յաղլարը եէրէ տօգունմայարադ հափատա տուրմադ ,
 օնուն կիպի տէ թարիֆ էթտիյիմիլ քեմալիէթէրէ էր-
 մէք ինսան թապիաթընտան տիշարը միւճիւղաթ նէվին
 տէ պիր շէյ տիր . քի հիչ պիր ինսան քէնտի թապիա-
 թընըն իլթիլդասընա նաղարէն էտէմէզ , վէ էթմէնին
 եօլունու տախի պուլամազ : Իշթէ սանա պիր միւճիւ-
 զաթ , քի տիւնեա իւզերլիստէ ատէթա օլուպ միւճիւ-
 զաթ սըրասընա տախիլ օլմասը տախի քրիստոնեալըզն
 լայէսինտէ տիր : Քեախնաթտէ պուլունան ճէմի մախ-
 լիւզաթըն նիղամը , վէ հէր պիրինին պիր պիրիյլ
 պաղլանմասը տիւննանըն եարատըլմասը վազթընտա օ-
 լան ազիմ՝ միւճիւղաթըն տէվամը տըր . ֆազաթ հէր
 կիւն կէօղիւմիւղիւն էօնիւնտէ օլտուղու իչիւն պայա-
 ղը պիր շէյ կէօրիւնիւր : Աերջի թարիֆ էթտիյիմիլ
 կիպի սուրբլար չօգ պուլունուր զաթլարտան տէյիլ տիր-
 լէր . լաքին ինսանը օլ սուրբուլդ տէրէճէսինէ եէթիշ-
 տիրէն թէնպիհաթլարըլա գուլաղլմըզ տօլմուշ տուր .
 վէ քրիստոնեայ պուլունմամըզըլա պիղայըր հատտին լա-
 յըզ օլտուղումալ իհսանի ըհտտ էթմէտիյիմիլ հալ-
 տէ պիլ տախի սուրբուլդ տէրէճէսինէ եէթիշէ պիլէ-
 քէյիմիլի աղլմըզ քէսէր , պունուն իչիւն սուրբ օլմա

դա հարտում էտեր ֆաղկիթիւր շինտի պիղէ թապիւս
թա մուաֆրդ կեօրիւնիւրէր . Լաքին Նիֆէնտիմիդ պու
թէնպիհէրի վերմէզտէն էվվէլ տիւննայէ կէլէն ալիմ վէ
մադուլ քիմսէլէր նէ իչիւն պէօյլէ թէնպիհէր վերմէ
միշէր : Հիքմէթ օնտա տըր՝ քի ազըլ էթմէմիշէր . ա
զըլարընա կէլմէմիշ , քէնտի ֆիքիւրլէրիյէ պէօյլէ պիր
շէյ պուլամամըշար . տէմէք տիր քի՝ ինսան ազըլընըն
տերէճէսինտէն հօգարը շէյլէր իմիշ :

Եւ օ նէ տիր քի՝ Հինտիսթանըն էսքի ալիմէրի
քէնտի թալէպէլէրինէ էօյրէթմիշէր քի տայմա ճէֆա
քեսար օյսուշար , վէ հալես պու կիւն Հինտիսթան
պուլթիէրէսթլէրինտէ օլ էսքի ալիմէրինին թալիւ
մաթընա եէլթէնէնլէր էքսիք տէյիլէր : Վազըլա
ըլ իւքսէք թէֆէքիւրլէրէ օլ տերէճէ գափըլըր
լար ըմըլ , քի կիւնլէրճէ վէ հաֆթալարճա եէրլէ
րինտէն գըմլտանմայարագ ազըլարը հարաքէթտէն
խամլանըպ ույուշուր գալըր , վէ էլինի վէ այաղընը
օյնտա պիլմէք իչիւն մէշէմլէր սիրմէյէ վէ եազըլար
աշմաղա վէ տիւրլիւ զահմէթլէր չէքմէյէ միւհթաճ
օլուրլար , պազըլարը՝ քէնտի պուլթլարընըն արապասը
կէչէր իքէն քէնտիլէրինի արապանըն թէքէրլէյինին ալ
թընա աթարլար . արապա իւսթլէրինտէն կէչէր , վէ
էկէր քաֆալարը թէքէրին ալթընա կէլիպ էզիլիպ էօլ
մէզէ՝ եա էլի եա այաղը էզիլիւր , գըրըլըր վէ իշէ եա
քամազ օլուր : Վիր թագըմը տա քէնտի ալահլարընըն
ուզըրուրնա չիւրիւք վէ տէլէք վէ գըրըգ գայըլարա
կիրիպ տիշ տէնիզն ազըլընա կիտէրլէր . գայըլարը
պաթար վէ քէնտիլէրի տալըլարըն իչինտէ մէզարլարընը
պուլուրլար : Հինտի պուլթիէրէսթլէր իչիւն պուշար
կիպի շէյլէր չօգ օգուրուլ :

Պոռնիքը նե՞ տիր տէյի սօրարսըն : Հիչ պիր չէյ
տէյիլ տիր. տիվանէլքտէն իպարէթ հալէր տիր : Վրիս-
տոննալըղըն էօյրէթտիյի վէ մաթլուպ էթտիյի՝ ախէ-
ըին բուհանի խայրը իչիւն քէնտի ճիսմանի բահաթընը
ֆէտա էթմէք տիր : Հինտի պութփերէսթլէրին գօլ-
լարը վէ գաֆալարը գըրըլմասընտան, վէ պիր գաչ թա-
նէսինն տէնիզէ տիւշիւպ պալըդլարա եւմ օլմասընտան
քիմէ՞ նէ ֆայտէ օլմուշ . հիչ տէյիլ իսէ՝ քէնտի նէֆս-
լէրինէ պուռտան պիր ֆոյտէ չըգմըշ մը : Սույա տիւշ-
միւշ իւզմէք պիլմէյ պիր ատէմէ իմտատա եթիշմէք ի-
չիւն քէնտիլնի ֆէտա էթմէք մաթլուպ օլունտուգտա՝
պուռ մաթլուպա հանկըսը՝ հարար . գօլունու վէ այաղը-
նը աւլա գըմըլտաթմայարագ ույուշտուրմուշ եախուտ
աբասպա թէքէրլէրլէյինն ալթընտա գըրմըշ հինտի գա-
լէնտէ՞ր մի . եօխսա ճէմի աղասը սաղ, լաքին ճէմի վէ-
ճուտունու ախէրինն ուղըրունա ֆէտա էթմէյէ հա-
ղըր օլան քրիստոնեայ մը : Վիշինն քէնտինէ վերտիյի
ճէֆատա տախի պիր մերամ օլմալը : Վրիստոնեալարտա
տախի տաղլարտա վէ ինսանլարտան ուղագ էօմիւր կէ-
չիրէն ճըգնաւորլար օլտուլար , թէվարիլլէրինի օգու-
յան միւթէհայիր օլուր : Ս . Սիմէոն Սիւնաղեաց՝ պէ-
լինէ սըգը իփ պաղլամըշ օլ տէրէճէ՝ քի իփին եերի եա-
րա օլմուշ վէ գուրտլանմըշ : Չօգ ազիլլէր հաֆթա-
լարճա պիր չէյ եէմէլլէր իմիշ . եէտիլլէրի վագըլթտա՝
չիյ օթլուղա գանաաթ էտէրլէր իմիշ : Ֆադաթ պուն-
լարըն մերամը՝ քէնտի վիճուտլարընը զապթ էթմէքտէն
իպարէթ օլտուղու քէնտի թագրիլլէրինտէն մալիւմ օ-
լունմուշ տուր : Քէնտիլլէրինէ պուռ միսիլիւ ճէֆա
վերմէյի Ալլահա եարար պիր իշ էթմէք եերինէ գօմաղ-
լար ըրը . թէնլէրի աղըպ վէ գուլվիլթ պուլլուպ քէն-

տիւերինն կիւնաճա տիւշիւրմէսին վէ Ալաճտան այրու
մասըն տէյիւ էտէրլէր իտի : Զինտի գալէնտէրլէրտէ
պէօյլէ պիր Ֆիքիր հօգ . ալլաճըմըզա եարար իշ էտէ
յօրուզ տէյիւ քէնտիւերինն գըյարլար ըտը . վէ պու
Ֆիքրէ ճէֆա չէքմէք տիվանէկը տիր :

ՔՐԻՍՏՈՒՆԵՆԵԼԻՆԴՂԼՆ ԸԼԻՐԷՓ ՊՈՒՎԵՍԸ

ԺԼ

ՍԻՆՏԻՆՈՒՆԵՐԸ ինանմագ իսթէմէյէն
լէրին իւշիւնճիւ սիւալի պու տուր : Իշկէր միւճիւ
զաթ իգթիզալը ըտը իսէ՝ նէ՝ իշիւն տայմա իգթիզալը
տէյիւ տիր , վէ Քրիստոսուն վէ առաքեսլլարըն վագ
թընըն առամլարընա նէտէ՝ն պու ինայէթ մախսուս օլ
մուշ օլտու , քի Քրիստոսուն Ալլաճըմընըն ալէամէթ
լէրինն հալընըզ օնլար կէօրմիւշ օլտունլար : Պիզ նէ ի
շիւն ախէրլէրին մէճճուլ վէ շիւպճէլի շաճտտէթլէրի
նէ ինանմաղա մէճպուր օլմուշ ուզ . Ալլաճըա պիզիմ
արամըզա պու գատար պիզիմ կիպի ինսանլարըն կիրմէ
սի նէտէն մինասիպէթ ալմըշ . վէ տաճա պու կիպի
սէօղլէր : Ռուսօ քէնտի սէրպէսթ սէօյլէյիշիյլէ՝ քի
թապլարընըն պաղի մաճալինտէ նէ վագըթ քի միւճիւ
զաթլարը քիւլլէն ինքեար էթմէք իշիւն կէլիւսէ՝ պու
սիւալլարը մէյտանա չըդարըր . ֆագաթ իճատ էտէն
քէնտիսի տէյիւ տիր . եէնի վագթըն տինսիզլէրի տինն
գարը ճիւ պիր շէյ քէնտիլիքլէրինտէն իճատ էթմիշ ալէ

յիւ տիրէր . հէր նէ քի սէօյլեր իսէ՝ պունտան պին պէշ իւզ վէ տահա զիյատէ սէնէ մուգատտէմ սէօյլէն միշ՝ վէ ճէվապը վերիւմիշ տիր . պունտարըն պիւթիւն պիւթիւնէ մարիֆէթլերի շունտա տըր քի՝ էսքի տավա թագէլէյէն միւզէվերէր կիպի՝ թուլթուղարը տավայէ գարշը վերիլէն իլամը քիւլիէն թէճէհհիւլ էտիպ՝ վագթը իլէ սախտէ վէ դալպ օլուղու իսպաթ օլուն մուշ րաճօնարը վէ անէնտլերի տէֆա իպրազ էտերլեր Գիւլիւզաթ հագընա Ռուսօնուն զահիրէ կէթիրտի յի պու իւլիւնճիւ սիւալէր տախի պու կիպի տիրէր :

Ս . (Պոստինոսուն կիւնիւնտէ պուլթիւրէսթլեր պու սիւալէրի չըգարմըշար ըտը , քի նէ՝ իւլիւն Վրիս տոսուն վէ առաքեալարըն կիւնիւնտէ օլ դատար միւ ճիւզաթ վէ հիքմէթ օլուր իքէն՝ շիմօի պիղիմ կիւնիւ միւզտէ հիւ օլուղու եօգ : Օլ վագթըն պուլթիւ րէսթլերի տախի շիմօիքի տինսիղլեր կիպի զանն էտերլեր իտի քի՝ քէնտիլերի ագըլը տըրար . օլուր օլմաղ միւլիւզաթլարըն եուլթմաղար . թապիաթըն էսրարընա վուգուլթ օլմալարըյա պիլիւրլեր քի հէր պիւ շէյի էտէն թապիաթ տըր : Եւթիւ տիրիլթմէք կիպի պաղէն թապիւ աթըն գաթէն էտէմլէճէյի շէյլերին օլմասը տա նագլ օլունուրսա ըտը՝ ճէվապ վերմէյի հիւ ցօր չէքմէղլեր ի տի . ես մանեա , եպիսոս մանեա գալտըրմաղ շէյլերէ տէ ինքիար էլէրինտէ հագըր ըտը : Պու խուսուսալըն իւզէրինէ սօնրալարտա թաֆիսիլ էթմէնին սըրասը կէլէճէք աիր . պիլ շիմօիլէք ծնարըն սիւալինէ Ս . Օգոստինոսուն վերտիյի ճէվապը կէօրէյիմ :

“ Միւլիւզաթ տէնիլէն շէյլեր տայիմ օլուր մէ վատտէն տէյիլ տիրլեր տէր . վէ զուհուրաթլարը նա տիրաթտէն օլմատըղճա պիղէ թէսիւր էթմէլլեր . պայտա

ղը օլտուգարը կիպի միւճիւզաթ սպըլմաղար : Տ. Խ
րա կէճէնին վէ կիւնտիւղիւն զէնճիլթմէ պիրի պիր ար-
զասընտան կէլմէսի , սէնէնին տէօրտ մէվսիմինն նէօվ
պէթիլէ տէվը էթմէսի , աղաճարըն զազէլէրինն տէօ-
քիւլմէսի վէ եափրաղարըն եէնիտէն ֆիլիզլէնմէսի ,
թօխումարըն աճայիպ գուվվէթի , ըշըղն կիւզէլիյի ,
րէնկլէրին էնվաի չէշիտի , սէպէրին վէ դօղուլարըն վէ
լէզըլթլէրին տիւրլիւ պէ տիւրլիւ կիւզէլիյի , պոււն-
լարը պիրիսի էվվէլտէն կէօրմիւշ վէ պըշմըշ օլմաղսա՝
իւք տէֆա կէօրտիւյիւնտէ հիքմէթինտէն գափըլըպ
հէյրան օլաճագ տըր : Անճագ պիզ ֆարգընտա տափի
տէյիլ իզ : Տէյիլ քի պոււնլարըն սէպէպինի պիլտիյիմիզ
իչիւն . զիւրա պոււնտան տա զիյատէ էսրար վէ նամա-
լիւմնէ՝ օլա պիլիւր . լլա պոււնլարը կէօրմէյէ պըշմըշ
օլտուգումուղ իչիւն հիչ պիր շէյ եերինէ գօմայըզ :
Ալունուն իչիւն Ալլահըն միւճիւզաթ էթմէսի զայէթ
մինասիպէթլի տիր . քի չօգ առէմ իմանա կէլիպ օնուն
հանընա ճէմ օլտուլար . վէ տաղըլտըղլարընտա ալէմին
աիլսագընը թէպտիլ էթմէյէ նուֆուզ վէ դատր քէսպ
էթմիշ օլտուլար : ” Ալու տուր II . () գոստինոսուն
ճէվապը , քի ֆէյլէսօֆճա՝ վէ ազլէ մուաֆըզ օլտու-
ղունու քիմսէ ինքեար էաէմլը :

Ալու միւնվալ իւզըն՝ տայիմ միւճիւզաթ մաթլուպ
էթմէք՝ առէթտէն աիշարը շէյլէր հէր վաղըթ օլտուն
տէմէք տիր , միւճիւզաթլարըն իւզէրինտէն միւճիւզաթ-
լըղը գալարումագ իսթէմէք տիր : Օ. իրա II . () գոս-
տինոսուն թագրիլի միւճիւպինճէ , տիւնհատէ տայիմ
կէօրմիւնիւր շէյլէր ճիւ մէսի տէ Ալլահըն գուտրէթինին
իճրասը օլմաղըլա միւճիւզաթ տըր . հէր կիւն օլմալա-
լարըլլա միւճիւզաթ սըրասընտան չըզմըշ տըր . հէթ

Կիւն միւճիւղաթ ոլուր սա՛ղ միւճիւղաթ տախի քէնտի
հիքմէթինտէնտիւշեր , վէ . միւճիւղաթը ինքնար էտէնդէր
պոււ եօլուլա միւճիւղաթլարը մահվ էթմէք իսթէմիշէր :
Ընճագ տայիմ միւճիւղաթ իգթիգա էթմէտիքտէն մաւտէ՝
Ըլահըն առալէթինէ տախի փէք . մուաֆըք տէյիլ տիր :

Ըլահըն մերամը հալընըզ շու տուր քի՝ քէնտի իլ-
համընա . ինանմաղա պիպէ հագ վերմիշ օլտուն . քէնտինին
Ըլաշըղընա՝ վէ իլհամընըն քէնտի պէյանը օլտուղընա
դարար վերէճէք ալեամէթլէր պուլընսուլն : Պուճա-
շիմտի հագգըմըզ եօգ մու . ինանտըղըմը իլհամլարըն
Ըլաշ թարաֆընտան վերիլմիշ օլտուղընա էլ վերէճէլի
գատար իսպաթըմըզ եօգ մու . վէ ինանմայանլար՝ լա-
ղըմը գատար իսպաթ օլմատըղը իշիւն ինանմատըգ տէ-
յիւպ թէքտիրտէն գուրթուլա պիլէճէքլէր մի : Պիլըմ՝
էտէ պիլէճէյիմիլ սիւալլար տա պուշլոր տըր . պուշլա-
րըն ճէվապընը պուլաճաղ ըզ : Պու մատաէ թատտիգ
օլընսուլգտան սօնրա , պու իսպաթլարըն պաղըսընա
չօգ վէ պաղըսընա ազ վէրիլմիշ օլտուղըն նէ վալիֆէ-
միլ . մատամ քի ազ տէտիքլէրիմիլ իսպաթլար տախի
ազըմըզը գանտըրմաղա վէ պիլի ինանմաղա մէճպուր
էթմէյէ քիֆայէթ էտեր : Ըլետարանտա նալլ օլընան
պաղտա իշլէյէն բէնճպէրլէրէ սէյլէնէն ճէվապը հագ
թաալա պիլէ տախի սէյլէյէ պիլիլ . “ տօստում ,
սանա հագսըզ պիր շէյ էթմէյօրում . սէնինիլէ պիր
ղուռուչա փաղար էթմէտիք մի . ալ փարանը , կիթ ի-
շինէ . ախէրինէ տէ օ գատար հախուտ զիյատէ վէրիլ-
քիմ . օ պէնիմ պիլէճէյիմ՝ ալր . քէյֆ պէնիմ տէյիլ մի .
հօխսա պէնիմ ճէօմէրտլիյիմի չէքէմէյօր մուտուն : Պէն
ճէօմէրտլիք էթտիքճէ սէն հասէտ մի էտէճէքսին ո
(Սատթ , ի . 13 — 15) :

Պունտան մատէ , քրիստոնեայք տինինն սահիճ
օլտուղունու պէյան էթմէք իջին իպրազ էթտիյիմիզ
խապաթլարա ինանմայանլար միւճիւզաթ կէօրտիւքլէրին
տէ ինանըլար զանն էթմէք հանըշ թահմին տիր : Ի
մանտըլարըն աղընա թէսպիճ օլմուշ տուր տէմէք .
պիր միւճիւզաթ կէօրսէմ ինանաճաղըմ : Ընապա պու
նու սէյլէյէնլէր՝ ինանաճ նէ՞ տէմէք օլտուղունուն
ֆարզընտա մը տըրլար : Քրիստոսուն էթտիյի միւճիւ
զաթլարը կէօրէնլէր ճիւմլէսի ինանտըլար մը . նէ՞ գա
տարլարը վար քի միւճիւզաթ կէօրմէլէրի քէնտիլէրինէ
տահա՞ զիյատէ ճիւնճա օլտու : Բասքալ , քի տէրին
միւճապալը պիր ալիմ իտի , տէմիշ տիր , միւճիւզաթ
օլմատըղը վազըթ էքսէրի տէրլէր քի՝ միւճիւզաթ օլպա
չօք քիմնէ տինէ կէլիր . ուզագտա օլան շէյլէրի կէօրմէ
միզտէ զանն էտէր իզ քի օնտան էօթէյէ ճիջ պիր շէյ
հօզ տուր կէօրիւլէճէք , լաքին օլ շէյէ հազալըրսագ՝
պիր թագըմ շէյ տախի օնուն էօթէ հանընտա կէօրիւր
իւզ : Բասան ֆիքրինին ցիսագլըղընըն գարարը հօզ տուր :
Իսթէյէն՝ Բասքալըն հազարըղը քիթապըն Հայճա թէր
ճիւմէսինին 416 սայիֆէսինտէն 439 սայիֆէսինէ տէք
միւճիւզաթլար իւզէրինէ հազարըղը թէֆէքքիւրլէրի օ
գույա պիլիր :

Բուսո , քի պիր եէրտէ Ըլլահնն ճէր տայմա վէ
ճէր կիւն միւճիւզաթ էթմէսինի մինասիպ կէօրմիւշ ,
տիսէր պիր եէրտէ տէ զանն էտէր սին քի Բասքալըն
սէյլէտիլէրինին սահիճ օլտուղունու քէնտի իւզէրին
տէ սապիթ էթմէյէ մախսուսէն մէրամ էթմիշ : Տաղ
տան հազարըղը մէքթուպլարընըն պիրինտէ տէր “ պօ
ղուլանլարը տիրիլթմէսինէ հարար մարիֆէթի պուլուն
մուշ , վէ ասըլըպ էօլէնլէրի սաղալթմանըն գօլայը :

րանմագտա տըր : Վիմ պիւր . իՆթիմալ քի պաշգա տիւրիւ էօլիւէրի տէ սաղաթմանըն վէ էօլմիւշ զանն օլունանլարը տիրիլթմէնին թէրթիպի պիր կիւն պու լունա : . . . Էր նէ իսէ , պիր էօլիւնիւն տիրիլմէսի հէր նէ դատար կէօրմէյէ շաէսթէ պիր շէյ իսէ տէ , պէն աօլա վէ հիչ պիր վէճհիլէ կէօրմէք իսթէմէմ . նէ պիլէյիմ , ծնու կէօրտիւյիւմտէ ֆիքրիմ նէրէլէրէ գաւ րար վէրէճէք : ԻՆթիմալ քի իմանա կէլէճէք եերինէ ագլմը գաչըրայլմ : »

Պունտան աննաշըլըր քի իմանա կէլմէք ագլլ մա րիֆէթիլլէ օլմազ , իսսան հէր վաղըթ աշիքեսար կէօր տիւյիւ իսպաթա իսքիաթ օլմազ : Իմանա կէլմէք , ի նանմագ , քէնտի ագլմը պիր շէյ եերինէ դօմամագ տըր . Ալահը սէվմք վէ տիւննայը սէվմէք վէ քէն տի նէֆսինի Ալահըն ուղուրունա ֆէտա էթմէք տիր : Իէյիլլէ վէ տէրունի տիրտէն ինանմաղա թէտարիքտէ պուլունմայան առամըն ինտինտէ ինանմագ հէր միւ ճիւզաթտան պէօյիւք տիր : Սէվմէք էմր ալթընա կիր մէզ . վէ միւճիւզաթ տախի պու էմրի վէրէմէզ : « Վիգ ատէմ էվլէլտէն թէտարիքտէ պուլունուպ ինանմագա իսթիտատըր օլուրոա՝ միւճիւզաթէ ինանըր վէ իմանա կէլլը . եօխսա , Իսուսօնուն սէօյլէտիյինէ կէլլէլմ . պիր էօլիւնիւն տիրիլմէսի հէր նէ գատար կէօրմէյէ շաէսթէ իսէ տէ , ինանմաղա կէլլնճէ պիր դաչամագ եօլու պու լուրլար . վէ ճիւնհալտըր արթար : Լֆէնտիմիզին իման պըզ եէհուտիլէրէ սէօյլէտիյի տէ պու ֆիքրէ տիր . « Փէտէրիմին իսմիյի իճրա էթտիյիմ ամէլլէր պէնիմ իչիւն շէհատէթ էտէրլէր . անճազ սիզ ծնուն իչիւն ի նանմագ սընըզ քի պէնիմ դօյունլարլմտան տէյիլ սինիլ » (Յուլհ , ք . 25 . 26) :

Միւճիւղաթլարն եվէլ չօդ զուհր էտիւ սօնրաւ
լարտա աղալմասնն հադգրնա շիմոկիք պու դասար
միւթալաւէր քիթաէթ էթսին . կէլէճէք տէֆա տա
խի պուհուն իւզէրինէ սէյլէյէճէքլէրիմիզ վար տըր :

Ե.Օ.Է.Օ. ԲԻԹԵՊԼԵՐԸՆ ՊԻՐՆԵՊԼԻՆԻՆ

Թ. Ե Ս Տ Ի Պ Ի

Պարի քաղաքացիներին Լարեստանայց տէրութիւն
տէնիլէն տէվէթի , քի տիւննատէ պուլունան տէօրթ
պէյիւք հիւքիւմէթլէրին պիրի օլուպ Խարիւն շէհ-
րի քէնտի մադարը հիւքիւմէթի իտի . վէ պիր վազլթ
օրատան Եէհուաիսթան իւզէրինէ իւրիւյիւպ՝ Եզիզ
քիթապլարն նազլի միւճիւղինճէ՝ Սաղմանասար վէ
օնուն խալէֆի Սարգոն փատիշահլարնն վազթընտա
Սամարիա շէհրինտէ քեաին Խարայէլ գալմի փատիշահ
լըզնը գալտըրտը վէ ահալի պէլտէի եէսիրլիյէ սիւր-
տիւ , պու քաղաքացի տէվէթի քէնտի գույուտաթընը
վէ քիւթիւպլէրինի թուղլա իւզէրինէ չիվի րէսսինտէ
եազըլարըլա եազար վէ ֆուրուհա գօր , վէ էյլէճէ փիշ
սիքաէն սօնրա չըդարըր մախսուսէն ինչա օլունմուշ
քիթապլանէսինէ սագլար ըմըշ : Պու նագլի էօքի մու-
հրիլիլէրաէն Զերդոտոս քէնտի խէվարիլս քիթապլը-
տա զիքը էթմիշ խէ տէ՝ չօզլարը էյլէ շէյ օլմազ
տէյէրէք եալան չըդարմըլար . վէ հաստա Զերդոտո-
սուն եալանճը օլմասընա տա պու նագլի պիր իսպլթ
թութ մուշլար ըտը :

Պիր գաջ սենեակն պերու ֆռանսըզլար վէ ինկի
լնդէր՝ Մուսուլուլա Պաղտատն արասընտա ուֆագ
թեփէք տեփէլէրի հօգլայլա՝ Վաղդէացի հիւքիւմէ
թի վագթընտան դաւմա չօգ շէյլէրին իչինտէ մէդքիւր
քիթապխանէի տախի իչինտէքի թուղլատան եափմա
քիթապլարըյա պուլտուլար . վէ պու թուղլա քիթապ
լարն Տայլըսընը օրատան գալտըրու պ կէմիլէրէ՝ Նարոբա
թարաֆընա կէօնտէրտիլէր : Նաղըլարը կէրչի շիմտիքի
գուլանըլան եաղըլարըն հիչ պիրիսինէ պենգէմէզ, ֆա
գաթ պուլնտան ագտէմ Մըսըր ալալէթինտէ Ռէշիտ
շէհրինտէ պու եաղըլարըլա եաղըլմըլ պիր թաղըմ ի
սիմլէրին գարչըսընտա կինէ օլ իսիմլէրի բուլմա եա
ղըլա եաղըլմըլ պիր թաշ պուլուլա՝ պուլնտն իւզէրինէ
մէշքիլէ , վէ աճէմլէրին գէնա տէնիլէն եւքի լիսանլա
ըր պապընտա թահիլ էթաիքլէրի մալիւմաթլարըլա
պու եաղըլարը տախի օգուլու պ աննայա պիլտիլէր :

Մուսուլ թարաֆընա պու կիպի շէյլէր արամաղա
կիտէն մօսիւ ժիւլ Օրբէրգ ֆռանսայա տէօնտիւքտէ
ֆարիղին Լուվր նամ անթիգա մահղէնինտէ տէրձ օ
լուան թուղլարը եօգլայարագ ֆըչը բէսմինտէ օն
իւզիւ , տէմէք տիր օն սահիֆէյէ թագսիմ օլուլմուշ
պիր թուղլա պուլլու պ օգուտու , վէ թէրճիւմէսինի
եաղը պ ինկիլիզին Ալասիօ շէհրինտէքի ալիմլէր մէճի
նինէ կէօնտէրտի : Պու թէրճիւմէտէն պիզ տախի
թէրճիւմէ վէ իշ պու մահալէ գայտ էթմէյի մալիւ
մաթէ ալըգ քիմսէլէրէ մագպուլ պիր շէյ կիպի մինա
սիպ կէօրտիւք :

Է ՝ Սարգօն . թախտէ ճիւլիւսիւնտէն էվլէլ Պէլէ
նու ար Լասոմ . Լասոմ ալլահըն իպատէթքեարը , Օան
նէսին վէ Վաղդոնտն էսրայընա վուզուֆ , աղիմ շահ

դոճարեթիւ շահ, զարպ շահ, անքեր պեօլւքերի-
նին ամիրի, Եւսորիստանն շահ, տէօրթ պալէթլեր
շահ, պեօյիւք պլահլարն փերվերտէսի. վար օլան
զաթըն քեօլէսի, քի Լսսօմ վէ Սնրովդաք ալահլար
էճնասի միւսթէյիֆէ իմրերաթօրլուղունու. օնա հալա-
լէ էթտիլեր: Քէնտի իօմինի զիքր էտէն վէ իմանորդ-
լղա գարշը ճէնկ էտէն փատիշահ: Սիբարանն վէ Նի-
բօմուն վէ Բարիչունուն ահալիէ Փայտէլի պէնտլերինի
անլերին ագըլանէ իսթիտաք միւճիւպիճէ եսփտը.
Խորսցէլ գալմինի վերկիյէ պաղալըպ ահալիի մէմալի-
քի եերլերինտէն տէյիշալքտի: . . . Փատիշահլղընըն
իպլթիտալընտան պերի քէնտի խասմի օլան փատի-
շահլարա ալա միւսաատէ վերմէտի, ճէնկ ու ճիտալ-
տէն րահաթ ալա թանըմաորը. մէմլէքէթլերի վէ օն-
լալըն միւլիւքլերինի պօյա էգէր կիպի էլտի. . . Ի-
րան հիւքմիւ թահտընտա օլան Ռատլարա վէ Բուգու-
տա վէ Տաւանա վէ Հըսրի Քիրիկալօի շէհրինէ վէ
Ռաքիք շէհրինէ վէ Լմուգահի պալէթինէ, վէ Պէ-
րիէթի Մըսըր վէ Փիւնիկէ հուտուլէրինէ տէք վէ
Խաթիթ տէնիլինէ վէ Խաշմուր պալէթինէ՝ Հարգ
թարաթընտա Սէտիա նամ ուզագ մէմլէքէթաէ քիւ-
ին Սիմասըադգի շէհրինէ տէք, վէ Սիւլթիա վէ Համ-
պան վէ Լղըլան վէ Պարթև վէ Վան, Հայաստան
վէ Կողքիս վէ Թուպալ պալէթլերինտէն Սոքբան
միլլէթի էօքէսինէ տէք հիւքիւմէթինի պեօյիւթտիւ.
պունլարըն իւղերինէ հաքիմ վէ ախեր մանսուպտարլար
նասպ էյլէտի. ասորիստանլըտըր կիպի պունլարը տախի
խարաճա պաղլաորը ատիլ վէ շէճիաթլը օրուպ Իս-
րայէլ դավմինի եէսիր էթտի վէ մահալէրինտէն գալ-
թըրոր: Իրան շահ Խուճպանիկասը, վէ Սամարիա

իւղերինէ խըշմելա իսթիլա իտէն Վամրուժալարը եհն տի, Ռաֆէ շէհրինին եանընտա մըսըրըլըլարը պօզուպ պուընլարըն մէտէտքեարը օլան Գազա փատիշահը Ենունու Եսորեստանա եհսիր կէթիւրտիւ ։

Փատիշահ պու գայտտա անէր ֆիւթիւհաթլարը նըն զիբրինտէն սնըրա Խօրսապատ շէհրինտէ ինչա էթտիյի պինալարը նագլ էտէր, քի տու եադընլարտա ֆուանսըլար օլ մահալին ղէմինինի գաղըյարագ պուլ մուշտուլլար ։ Վէ գայտը մէգքիւրուն սօն ճէվապլարը պուընլար տըր, « կէօքտէ վէ եէրտէ վէ պու պէլ տէտէ միւթէմէքիւն ալլահլար ճիւմէսի պու սարայը ինչա օլտուղու անտէ թէպրիք էյլէտիլէր, վէ օնլարըն իմտաոր պէնի տինտար վէ սալիհ էյլէտի ։ Վէ քիմ քի պէնիմ էլիմին էմէյինի պօզար, թասվիլէրի սիլէր, խաղինէմտէն գալմանօղլարը գալտըրըր, վէ խաղըլարընը երթար աթար իսէ, պուընուն տախիլինտէ թէմէքիւն իտէն Եսուր վէ Եամաս վէ Ու ալլահլար պու ճիհանտան օնուն իսմինի վէ սիլիլէսինի գալտըր սընլար, վէ ուղուրսուղուղա տիւշիւպ տիւշմէնլէրինին էլինէ եհսիր կիթսին ։

Պու գայտ՝ Եսորեստան փատիշահընըն էլիյլէ Իսիլէ միլլէթինին փատիշահըղը գալգմասը վէ բէնտիւ լէթինին եհսիր կիթ մէսի հազըրնա Եստուածաշունչտա շուղ օլունանըն ինստիգի տիր ։ Պու ֆիւթիւհաթլար տէֆթէրինտէ պաղէն միւպալիղէտէն քինայի շէյլէր օլմագ մէմիւլ տիւր, մէսէլա, Վան շէհրի ասորեստան էօլքէսինէ եագըն օլմագ մինասիպէթիյլէ եւ Սարգօն եախուտ փէտէրի Սաղմանասար օլթարաֆլարա հիւճմ էտիպ խարահա պաղլատըլոր ըսա, Վան հայաստանըն պիք փարջաթը օլմաղըլա պու տէֆթէրի կափան ղաթ,

Հայաստանն իրմին տախի Վանքա պերպեր Սարգսուն հիւքմիւնտե օլան շէհրլերին սրոսարնա սօգմուշ : Օրա եկեր ճէմի Հայաստանը հախուտ նըսփընը հախուտ սիւլիւսիւնիւ Սարգսն քէնտի հիւքմիւ ալթընա ալար իսէ՛ նէ՛ իչիւն Հայաստան կիպի շէն վէ մամուր պիր մէմէքէթտէ օլ դատար ազիւմ վէ մէշուր շէհրլեր վար իքէն հալընըզ Վան շէհրլին զեքրիյէ գանաթ էտեր : Ալէլ խուսուս , Կոփք վէ Աղճնիք վէ Պորոգ Հայք տէնիլէն մահալէր Վանտան չօգ զիյատէ կէնիշ օլուպ , մատամքի Վան պիր շէհրլ՝ վէ պուլարըն հէր պիրիսի չօգ շէհրլերիլէ վէ գատա պալար վէ քէօյլերիլէ պիրեր նահիէ իտիլէր , վէ Ատրեստան սընըրընա Վանտան եագըն ըարար , պուլարըն իսի Սարգսուն ֆիւթիւհաթլարըն տէֆթերինտէ նէ՛ փչիւն պուլունմամալը , աշիքեսար տըք քի պուրալար քէնտի հիւքմիւնտէ տէյիլ իտիլէր : Պունուն իչիւն գըյաս օլունա պիլըր քի՛ Սարգսուն վագթընտան չօգ էվլէլ Ատրեստան գըրալիցասը մէշուր Համիրամ Վանտա դալէ վէ պաղէլէր վէ քէօշքիլէր հափտըրպ քէնտիսինէ հազընը էթաիքտէն սօնրա օլ շէհրլ ասուրեստանըլարըն հիւքմիւնտէն չըգտը իսէ տէ՛ տէրունին տէ սէլէֆլերինին միւլքի վէ էպնիլէրի օլմասը մինա սիպէթիյէ սուրէթի րէսմիտէ Վան վէ օնունլա հայաստան՝ օնլարըն հիւքիւմէթինէ տախիլ կիպի թուլթուլմուշ ուտու , նասըլ քի հալէա պու կիւն Սառտէ նիա փատիշահընըն րէսմի թահիրաթլարընտա պեր վէճհի գատիւմ՝ Կըպըզ վէ Լըրուսալէմ վէ Հայաստան փատիշահընը իւնվանը տէրճ օլունուր իսէ տէ՛ մէգ քիւր պէլտէրին հիշ պիրիսինտէ հիւքիւմէթի մէգ քիւրէնին պիր գարըշ եերի օլմատընը ամմէնին մալիւ

մի տիր : Ասորհնտան հիւքիւմէթինին ահալւի աթը
գատը իւզէրինէ մալիւմաթ վերիւր քիթապ շիմտի պու
լունմատորդը իջին պու պապտէ մուգթազէ խապերէրի
մէգքիւր թուղլարտան թահսիլ էտէճէք իսէք տէ՝ հէւ
ճիւթարարը օլսն հիւքիւմէթլէրին էսքի թէվարիլիլէրիյ
լէ տախի պու թուղլարըն սէօյլէտիյինի թասհիհ վէ
թէփրիգ էթմէք փարզնտան տըր :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԱՀԱՊ ԻԼԻԹԻ

Վ Է Չ Ե Ր Է Ս Ի

Պիր վագրթտան պերի պաղը մահալէրտէ պույ
տուղու հայմանլարտա պիր նէվ խասթէլիք գուհը է
տիպ՝ իւք ալամէթլէրի աղըղլարնտա վէ այագլարնտա
կէօրիւմէսի իջին կիւնլէրճէ նէմտէն քէսիլիլէր վէ
եօրիւմէյէ գատըր օլամաղլար : Պու խասթէլիգէ փռան
սըղլար էթիլօօթի «ֆիլէօլ տերլէր» քի հայվան գուրպա
ղըճըղ տէմէք կիպի կէլիւր , լաքին դալիաթ պիր խիմ
տիր . չին աղըղնտա չըգան դապարճըղլար գուրպա
ղըճըգ «ֆիլէ տէսիլէն ճինստէն տէյիլ տիրլէր» պուշնտան
հայվան էձլմէղ . վէ սաղալմաւը տա չափուգ վէ գօլայ
օլուր : Պիր ֆռանսըղ դաղէթասը պու միսիլիւ շէյլէ
րին էրպապնտան թարիֆ ալմիշ օլարագ իլաճընը վէ
փերհիլէնի վէ ախէր թէրթիպլէրինի եաղտըղնա տէ
միշ տիր քի . էկէր վագթըլա պագըլմայըպ միւսաատէ
օլուռուր իսէ՝ հայվան զայլփըղա տիւշէր , պօղուլուր .
վէ նիհայթինտէ էօլիւր :

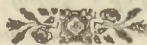
Հայկանքն տիշ էթիւրինտէ գապարճըգլփր փէխ
տահ օլմուշ կէօրիւնտիւլինտէ՝ գայնար սուլուին իշինէ
միւրվէր չիչիյի պրագ . զն տագըդէ գատար գալորդ-
տան սօնրա սուլու սիւզ , իքի ճէվիզ գատար պալ էզ
օ սուլուլա , պիր գատէ՛՛՛ տէ շարապ գարըշտըր եա-
րըմ օգգա սուլա , վէ պունունուլա Հայկանքն տիշ էթ-
լէրինի հայգա՛ : Այաղընքն թըրնագլարընքն տիպի աջը-
մամըշ ըսա , կիւնտէ պէշ ալթըր տէֆա պաղընը սօղուգ
սուլա սօգ , վէ պիր պէզ փարչասընը գուրշուն սուլու
(օ տըր կուլար) իլէ ըսլաթ , փարմագլարընքն արասը-
նա սօգ : Ալ է գուրշուն սուլու տէտիյիմիզ՝ եարըմ օգ-
գա սուլուն իշինէ պիր չօրպա գաշըղը տօղուսու գուր-
շուն խիւլասասը (էքսգըէ տըր սագիւն) գաթ մաղըլա եա-
փըլըր : Թըրնագ էթտէն պրըլտըգտան սօնրա ղայրը
եափըշմազ . օլ վագըթ գաթ գաթ քէսմէլի , ֆագաթ
կէօղէթ մէլի քի սաղ եկըլէրէ տէ տօգունմայասըն . սօն-
րա քէստիյին եէրէ մըտըր մէլճէմի (օնկան էթիւսիսք)
սիւրմէլի : Իլէթին ատէթա տէրէճէլէրինտէ սըգըճը
իլաճլարըն ճիւմլէսի տէ ուլար . մէսէլա՝ մէշէ աղաճըն
գապուղունու պիր ազ վագըթ սուտա գայնատըրսան
օնուն սուլու . վէ պունուն շու էյլիյի վար տըր քի՝
մասըրուֆսուզ պիր իլաճ տըր :

Այազէն ինէքլէրին վէ գօյունլարըն վէ քէչիւրին մէ-
մէլէրինին քէօքիւնտէ վէ էմճիյինտէ՝ աղընտաքի կիպի
գապարճըգլար չըգար վէ աղըր վէրիր : Լէկէր պու գա-
պարճըգլարաա պիր ֆէնալըգ կէօրիւրսէն՝ մէմէլէրինի
միւրվէր սուլունա սօգ : Աղընքն գապարճըգլարընա՝
պալատէ թէրթիպ էթտիյիմիզ կիպի շարապը վէ պալ-
ը միւրվէր սուլու գուլանմալը : Այաղլարը իշին՝ եի-
նէ միւրվէր սուլու , եուլմուշտըրճը իլաճ եէրինէ . վէ

մէջէ գապուղու մաթպուխու՝ գուլիլէթլի վէ գուրու-
տուճու իլաճ եերինէ . մէմէլէրի իչիւն՝ սատէ միւրվէր
սույու շարապսըզ պալսըզ . վէ ըլճազ էտիպ էօյլէ
գուլանմալը . վէ եկէր գապարճըղճը գապուղու սօյու-
մուշ ուսա՝ գուրշուն սույուիլէ եայգամալը :

Իլլէթին իլաճը պունլար տըր : Հայվանըն եէյէճէր-
լէրիտէ եումուշագ շէյլէր օլմալը մէսէյա , թաղէ օթ ,
եեր էլմասը , բաղըսը ալճնմըշ ճիպրէ , վէ պունլար կի-
պիլէր : Պու խասթէլիք պուլաշըզ կէօրիւնիւր . էքսէ-
րի էօթիւղ ճինսինէ վէ տօմուղլարա օլուր . պազէն գօ-
յունլարտա վէ քէչիլէրտէ տէ զուհր էտէր : Օնուն իւ-
չիւն պու իլլէթտէն թուլթուլան Հայվանլարը ախէրին-
աէն ալըրմալը , վէ կէօզլէթմէլի քի եէմիլէրինի պիր եեր-
տէ եէմէսինէր . վէ սաղսար իլլէթլիլէրին կէզտիլլէրի
եերտէ կէզմէսինէր : Իլլէթլի Հայվանլարը տա սաման
տէմէթիլլէ սըզճա վէ գուլվէթլիճէ օվալամալը : Հայ-
վան գըսմընըն խասթէլիլինտէ թիմալընըն եարըսը՝ վէ
թէսիրի իլաճը՝ պու օվալամաղ տըր :

Պու իլաճլար ֆայտա էթմէտիլինտէ՝ Հայվանըն
թըննազլարը պիւթիւն պիւթիւնէ տիւշէր , աղղընըն
գապարճըզլարընըն գապուղլարը սօյուլուր վէ եարա օ-
լուր : Օլ վագըթ իչիւն մէզքիւր զալլէթա տէր քի՝ է-
տէճէք թարիֆիմիզ եօգ տուր , վագըթ կէչիլմէտէն
էրպապընր պուլուպ կէօսթէրմէլի . զիրա Հայվան թէ-
լէթ օլմագ սըրասընա կիրմիշ օլտուղու իչիւն վագըթ
կէչիլմէնին չօգ զարարը օլա պիլիր :

ՀՈՄԵԵ ԻԹԻԳԵՏՐՆԵ ՆԵՋԵՐՈՒՆ ՀԵՅՈՅ

ԵԿԵՂԵՑԻՄԵՆ ԻԹԻԳԵՏՐ

Տառնան-բայեթիւ Պօղոս Զամիրանն փարիզ Արք
Եպիսկոպոսունա թագաւմ էթտիյի պիր գըթա ընալէ
իչիւն կէչէն տէֆա չըզան ճէրիտէմիղտէ՝ հռոմուլա պիւ
ղիմ եկեղեցիմիղին տին ու իթիգատընտա զաթէն պիր
փարզ օլմատըղընր , վէ հայոց եկեղեցիսինն իթիգա-
տընտան ուզաղլանանյարըն հռոմ եկեղեցիսնտէն տա-
խի ուղաղլանըպ բրօզէսդանըղա եագլաշմասընր , վէ
հայոց եկեղեցի իչիւն տին պապընտա հերետիկոս եա-
խուտ հերձուածող տէյէնէրին եկեղեցիմիղտէն մալիւ-
մաթլարը օլմատըղընր իշար էթտիյիմիղ՝ Սափա նամ
միւթէպէր ղաղէթանըն միւճիւպինճէ՝ հայը սալիհ ու
տինտար ըիմսէլէր մապէնինտէ վաֆիր գըլ ու գալէ
սէպէպ օլմուշ օլուպ՝ զերտէ մէղքիւր պէշ գըթա սիւ-
ալին ճէվապը պիղտէն մաթլուպ օլմուշ աուր :

“ 1 . Իչէր հայ եկեղեցիսինն հռոմ եկեղեցի-
սինտէն զաթէն փարզը եօղուտա՝ պու կիւնքի կիւն հը-
ռոմա աթոռու ինտինտէ միւհթէրէմ թութուլան Գե-
րապայծառ Հիւրմիւղնան արբահայր վէ Արք եպիսկո-
պոս նէ՝ հագգըլա հայոց եկեղեցի թահգիր էտէր :

” 2 . Գեր . Հիւր . իչիւն տէնէ պիլէր մի քի
հայոց եկեղեցիսինն տին թալիմաթընա վուգուֆ տէյիւ
տիր :

” 3 . Գեր . Հիւր . հայոց եկեղեցիսինն թահգիր
գէթմէսիլէ վէ օնտան միւսթագըլէն ուղաղլանմասը
իլէ՝ հռոմ եկեղեցիսինտէն տալիս ուղաղլանմըլ վէ բը :

բօգնականը լա եղաւորն ուր մոռ, հախուտ քիմէ
հաղաւորն ուր:

« 4. Հայ միւլէթի եախուտ եկեղեցիսի հռոմա
բարընն Քրիստոսուն եկեղեցիսինէ մոռթլագ վէ եալը
նրդ եախուտ պաշ րէիսի օլտուղունու, զալեաթտան
միւնէղգէ հօլտուղունու, վէ իշէնէճէք-կիւնա հլարը ափվ
էթմէք թալմաթընը գապուլ էտէք մի:

« 5. Լէկեր հայոց եկեղեցի պունլարը գապուլ
էթմէք սէ (նասըլքի պիզ ապի գապուլ էթմէաի
ղինի սաղ պիլի իզ), աճապա հռոմ եկեղեցիսինտէն
ուղաղանը պ բօգնականը լա եղաւորն ուր մոռ:»

Լվվէա վաճիպէի զիմէթ սայարըղ մէքքիւր միւ
թէպէր Սասիս զաղէթապընտան մէմնուն վէ միւթէշէք
քիւր օլտուղունուղու պիւնէն իշպ էթմէյէ, քի
նաս պէյնիտէ զուհր էտէն զը ուղալը պիլէ պիւ
տիրմէսիլէ եաղտըլարըմըղ թափսիլ էթմէմիլէ սէ
պէպ վէրմիշ տիր: Վէ պատէհու շունու իխթար է
տէր իզքի օլունան սիւալէրին պիր գաշը էվլէպ եա
խուտ խալը կիպի մոռթլասուր ճէվապըլա պիթմէյիպ
խապթա տախի միւհթաճ օլտուղունտան պու տէֆա
պէշ սիւալէրին պիրտէն թամ ճէվապընը վէրմէք ճէ
րիտէսիլին թէհամիլիլինտէն տիշարը օլարագ պա
զընընը ախէր տէֆայէ պրագըրըղ: անճագ միւքէրրէ
րէն շու վատի էտէրիզքի սիւալարըն հիշ պիրիսինի
ճէվապըղ պրագմայըղ: Պունլարըն իֆատէսինտէն
սօնրա օլունան սիւալէրին ճէվապընա կէլէլիմ:

1 Սասիս գաղէթալը ուրբաթ ախշամը էլիմիլէ է
րիւ, օլ վագթէ տէք ճէրիտէմիլին եարըսը պասըլմըշ
օլմասըլա թէքմիլ ճէվապը պու տէֆատա չըգարմա
շա եէր գալմամըշ տըր:

Պիրինձի սիւսալէ ճեփաղըմը շու տուր քի՛ Վեր
 Հիւր . հէր նէ գատար հռոմ ինտինտէ միւհթերեմ
 պիր զաթ թուծուլմուշ իսէ տէ՛ հռոմ եկեղեցիսի տէ
 մէք տէյիլ տիր , վէ հռոմ օնա իթիպար էթմիշ տէյիւ
 օնուն հէր սէօյլէտիյինէ պէլն տէր զանն օլունմասըն ,
 Պունտան իրի իւչ սէնէ էվլէլ արբալըարըլա օլէճիւ
 լերին մասլէյնիտէ զուհր էտէն մարազածըն վագթինտէ
 տախի Վեր , Հիւրմիւզիան միւհթերեմ արբաշայր
 վէ Երք եպիսկոպոս ուտու . լաթին Վեր . Հասունեան
 վէ Տօն Կաթարօ Վ յուչինօ պու Երք եպիսկոպոսուն
 տինինն ուղղափառ օլմար իւզերինէ շիւպէէ էթմէյի
 ճայիզ կէօրտիւլեր . վէ հռոմ օնլարա՝ պունուն միւհ
 թերեմ Երք եպիսկոպոս վէ արբաշայր օլմասըն ասաս
 էտերէք ճէվապ վերմէտի . տափլարընը րէտտ էթմէտի .
 իլա միւճէտտէտէն Վեր . Հիւրմիւզեանըն թէֆթիշի
 լայրգ կէօրիւլտիւ . վէ օլ տախի կերէք ասալէթէն
 քէննի իչիւն՝ կերէք ղէքիալէթէն Վ էնէտիկ Միթար
 եանլարը իչիւն թահրիրէն ճէվապ վերմէյի մէճպուր օլ
 տու : Պունտան աննաշըլըր քի՛ պու միսիլիւ մատտէ
 լերտէ միւհթերիմլէք՝ թէֆթիշ վէզնէսինտէ հօգգա
 պասար պիր շէյ տէյիլ տիր : Հայոց եկեղեցիսին թահ
 գիր էթմէյէ տէ ասլա հագգը եօգ տուր . մատամ քի
 հիչ պիր խուսուտ կէօսթերմէմիշ տիր քի օլ խուսուտա
 մէպնի հագ . իպրազ էթսին . վէ տին ու իթիգատա
 տայիր մատտէլերտէ հայոց եկեղեցիսին հռոմ եկեղե
 ցիսի իթիգատընա նազարէն ուղղափառ օլտուղունու
 Չամչեան Վ Կհան Կաթարօ քիթապընտա թաստիգ էթ
 տիյի թէվաթուրէն ամմէնին մալիւմիւ տիւր . Չամչ
 եան տախի Վ էնէտիկ Միթարեանլարտան օլուպ , է
 կեր Վերապայճաուն հագգը օլուրսա Չամչեանըն հագ

զը օլմամալը . հեր հայտէ՝ պու մատտէ իւզերինէ Սը
խիթարեանարըն զիւիւմինտէ պիր իխթիլաֆ կէօրիւնիւր
վէ պու իխթիլաֆըն տա սեպէպի տիւնեափիճէ պիր
մատտէ օլտուղու չողարա մալիւմ տիւր . հայլար հե
րետիկոս վէ հերձուածող տուր տէյէնլէր խասիմլէրինին
մարազասընտան պու եօլուլա էմին օլուրուզ զանն է
տերէք հագըզաթի հալի քէթմ էթմէյի թէճվիզ կէօր
մուշ օլա պիլերէր :

Իքինճի սիւալէ ճէվապ : Գեր . Հիւր . իչիւն հա
յոց եկեղեցիին իթիգատընը վէ շուրութլարընը պիւ
մէզ տէյէմէյիզ . Վէնէտիկ վանքընտա փերվերտէ օլ
մուշ տուր . վէ օլ վանքըն ուսուլինտէն իմիշ՝ իշիթտի
յիմփէ կէօրէ , քի կարգաւորլուղա մինասիպ կէօրիւ
լէն զաթլար հայոց եկեղեցիսինին մագպուլի օլան հայ
րապետէրին քիթապլարընա աշնա օլսուկար . հասպ էլ
իճապ Գեր . Հիւր . տախի օլ քիթապլար վասէթա
սըյլա հայոց եկեղեցիսինին գատիմտէն պերու պէլ
լիլէտիյի վէ ինանտըղը իթիգատլարա վուգուֆ Օլմալը
տըր : Պու հայտէ՝ քէնտի վուգուֆիէթինի ինքեար է
տիպ՝ հայլար իչիւն հերետիկոս վէ հերձուածող տէմ
սինէ հիւսիւնլիւճէ պիր սեպէպ վերէմէիզ : Թահմինան
շու գատարընը տէյէ պիլերիզքի , չիւնքի հայոց էլիզե
յի լուղէթլէրինի գուլլանարագ հերետիկոպուզու վէ
հերձուածողուղու պու լուղէթլէրէ իլգա էթմէմիշ ,
պէլքի հայլարըն տինինի տախլ էթմէսինտէ ֆիքրի էյ
վէ հայլարա պագար քի՝ հա՝ պիլերէք հա՝ պիլմէյէրէք
քէնտի եկեղեցիլէրինին էյրէթտիյինին մուղայիրի օ
լան ֆասիտ վէ զալաթ իթիգատլարա սափմըլար . վէ
պու կիպիլէրին ախէր միլլէթլէրտէ պուլունտուղու կի
պի պիլքտէ տախի պուլունմասը ինքեար օլունմալ : Լա

քին պէօյլէ պիր դաչ քիշի, եախուտ (կէնիճէ սէօյլէյէ-
լիմ) պիր դաչ իւզ քիշի պուլունմասընը ասաւ էտիպ՝
հերետիկոսուգ վէ հերձուածողուգ քիրինի ճէմի միւ-
լէթէ պուլաշորմագ հազարզըզ տոր: Պունու պէօյ-
լէ սէօյլէտիքտէն սօնրա հայոց եկեղեցի իշինն նէ տէյէ-
ճէք տիր: Հայոց եկեղեցի տէմէք ճէմի հայաբարտան թէր-
քիպ օլունան ճէմաթ տէմէք տէյիլ մի: Մէճհուլ սէօյ-
լէյիլիէ Գեր, Հիւր, ճէմի հայար հերետիկոս տուր-
լար տեր իսէ՝ հայոց եկեղեցիսի հերետիկոս տուր տէ-
միշ օլուպ՝ քէնտիսինէ շու իքի մատտէնին պիրինի թաս-
տիք էթմէք գալըր: Եւ հայաբըն եկեղեցական քիթապ-
լարընտա, ժամագիրքտէ, Հարականտա, Խորհրդա-
տետրտա, Մաշտոցտա՝ վէ ախէրիտէ հերետիկոսուգ
պուլուպ պիգէ էէօթէրմէլի, վէ մէղքիւր քիթապլա-
րը քէնտի եկեղեցիէրինտէն գալտըրպ՝ երինէ քէնտի-
լէրինէ ուղղափառ կէօրինէն քիթապլարը գօմալը:
(զերա հալիա շիմտի կերէք Վէնէտիկ վանքընտա վէ
կերէք Միթամպօլտա հոյ գաթօլիկէրէ մախուս օ-
լան քիլիսէլէրտէ օգունանլար հայոց եկեղեցիին քի-
թապլարը տըր): Եախուտ տէմէլի քի՝ հայար ճիւմ-
լէսի պիրտէն պիլ իթթիփագ քէնտի եկեղեցիէրինին

1 Պու քիթապլարըն ճիւմէսի Հարականտան պաշ-
գա՝ Վէնէտիկտէ պարբընը տըր: Հարականըն տա թէք-
միլի կիպի պարբընը պուլունուր Բաղապրո-ի-ն շարա-
խանայ քիթապլընտա: Մաշտոցու տախի Վէնէտիկտէ
1831 տէ պաստըլար, վէ խասիմէրինին շիքեպէթիյլէ
հոմատա Բորականտա մէճլիսինտէ թէֆթիշէ ալը-
նըպ, 1842 ապր. 27 թարիսիյլէ՝ իշինտէ տինէ գար-
շը պիր շէյ օլմատըղընա մէպին նէշիինէ բուսխաթ ի-
լամը վէրիլտի:

գատիմ իթիգատնը թերք էտիպ ճէտիտ պիր իթիգատ
 նամէ իհտաս էթտիլէր : Պու պէօյլէ օլտուղու հայտէ
 հայոց եկեղեցիսի նէ հերետիկոս տէնիլէ պիլը , նէ
 հերձուածող , նէ տէ ուղղափառ . պիր վազըթ ուղղա-
 փառ ըտը սօնրա հերետիկոս օլտու տա տէնմէզ . քիււ
 լիէն մահլ օլմուշ գալգմը տէնէ պիլը : Լաքին պու
 նու պէօյլէ տէյէ պիլմէք իչիւն տախի հայարըն էքի
 իթիգատլարընը թերք էթմէք իչիւն իւմիւմի միլլէթ
 տէն իպարէթ մէճլիպէրի նէրէտէ վէ նէ վազըթ օլմուշ
 նասըլ օլմուշ քի պէօյլէ պիր աղըր մատտէ իչիւն ճիւմ
 լէսի իթթիֆագ էտիպ գատիմ իթիգատը թերք էթմիլ-
 լէր . վէ ճիւմէնին թագրիրի միւճիւպինճէ՝ հայ միլ-
 լէթի հէք վազըթ քէնտի եկեղեցիսինն ճիւզիւ ատէ
 թինն տախի թէպտիլնէ գաթէն գայըլ օլմազ տէրէճէ
 տէ պողանմըշ իքէն տիննի տէյիշտիրմէյէ ճիւմէտի
 պիրտէն նասըլ գայըլ օլմուշլար . վէ պու մինասիպէթլէ
 միւճէտտէն ինշա օլունան իթիգատնամէյի քիմլէր իմ
 զալամըշ , նէ տիր վէ նէրէտէ տիր . հայոց եկեղեցիսինն
 հերետիկոս վէ հերձուածող տէյէն պունու թաստիգ վէ
 իպրազ էթմէլ : Գիր . հիւր . պու իքի թէքլիֆին տախի
 կիւճլիյիւնիւ կէօրէրէք՝ հայոց եկեղեցի հերետիկոս վէ
 հերձուածող տուր տէմէյէ ճէսարէթ էտէմէմիշ . նասըլ
 քի Վէնէպի Սիլիարէանլարը նամ դապնանճա քիթա
 պա գարըլ Վէնէտիկտէ պասըլան քիթապըն միււլլիֆի
 տախի պու ճէսարէթի էտէմէմիշ իտի . անճագ պու
 Կիւնի Կիւն (պսօրվան օրս) հայար հերետիկոս տուր
 էար տէյի նէմն էտէյօր ուտու : Պունլաքըն իքիսինն
 տէ զալաթը պիր . էկէր ֆիքիլլէրինն տօզրուճա ան
 նաթմագ իսթէրլէր իսէ՝ պու կիւնքի կիւն եախուտ
 հէր նէ վազըթ ըսա , հայարըն պիրաղը , (եախուտ

չօղու տախի տերեր իսէ զարարը եօգ), հերտիկոս լուղա տիւշմիւշէր տէյէ պիւրիւրէր: Ընճագ՝ գուլան տըզլարը լուղէթէ հուտուտ կէօսթերմէյերէք հայլար տէյիպ՝ քեափֆէի միլլէթի աննաթմագ մրամը կէօսթերտիքլէրի սախտէ տիր. վէ էկէր մերամլարը ճիւմ լէ հայլար իչիւն տէմէք իսէ՝ Գեր. Հիւրմիւղեանըն հայոց եկեղեցի հերտիկոս տուք տէմէյէ ճէսարէթ էթմէսի, վէ մէգքիւր տիկէր միւէլլիֆին պարփան օրս լուղէթլէրի գուլանըպ մէճհուլ լուղէթէ հուտուտ կէօսթերմէսի նէտէն նէշաթ էթմիշ տիր:

Գերապայծառ Հիւրմիւղեանըն հայոց եկեղեցիներն տին ու իթիգատընա վուգուֆ օլտուղունա շիւպհէ էտէր իսէք տէ՝ Վէնէտիկ Սխիթ արեանլարընըն ճիւմ լէսի իչիւն պիրտէն պու շիւպհէի էտէմէյէճէյիմիլ մալլիւմտիւր: Պունու պահարա շիմտի պէն պիր գաչ սիւալլէր էտէճէյիմ, քի պունլարըն ճէվսպընտան աննաշըլա պիւր քի՝ Գեր. Հիւրմիւղեանըն հայ եկեղեցիսի նէ հերտիկոս իսմինի վերմէսինն՝ պիլմէզլիքտէն մա տէ ախէր սէպէպի տախի օլա պիւրէր: 1. «Աէտէն տիր քի բում գաթօլլէք ալիմլէրի գաթօլլէք օլմայան բումլարըն քիլիսէ ատէթլէրինի հագլը կէօսթերմէյէ մէպնի սէպէպլէր վէ իսպաթլար իպրագ էտէրլէր. պիլիմ Վէնէտիկլիւր հիչ տէյիլ իսէ բումլարտան ալտըզլարըմըղա օլտուն սահապէթլէք էթմէզլէր: Սէսէլա. պաւարագ արարողութիւնլարըմըղ վէ տուալարըմըղ բումլարտան ալընմա տըք. Որդի Աստուծոյ վագթընտա ժաւարարըն կիզլի օգուտուղու տուա՝ կէրէք բումլարտա կէրէք պիղտէ «զհացս օրհնալ մարմին ճշմարտապէս արաջե» տիր: Պիր վագըթ պիր գաչ քիշի խորհըր գատետրի լաթինճէյէ թէրճիւմէ էտիպ հումատա ըս:

տաճար եթովպէր իսէ՝ արաքեա լուղէթինն հերինէ արաքեա Գոյուպ լաթինճէսին տէ օնա կէօրէ ույաուր-տուրար : Ալ էնէտիկիլէր պուճու սատաքաթա գարշը գապահաթ տըր տէյիւ իլան էտիպ տօղրուսունու եա-գաճագ եթինն՝ 1851 տէ խորհրդատեարի փռանսըզ-ճայա թէրճիւմէ էթովպտէ հիննէ արաքեա լուղէթի թէրճիւմէ օլունմուշ տուր . վէ պու ստամբայա Գեր . Հիւրմիւղեան պէյէնիշ տիր : Թուհաթը շու քի՝ Ալ է-նէտիկտէ խորհրդատեարին հայճասը վէ գալանճա-սը վէ փռանսըզասը պատրմագտան չօղ էվվէլ Վալնօ-տօ նամ փռանսըզ սպիմ պէր քահանայ . քի 1720 տէ վէփաթ էթովշ տիր . Սուրէ հաղըրբաթի-ն ի-գէրինէ ի-Պ-Պի յիլէ-էնին իլիգասընն պէր գարար պէփաթ իսմիյէ պիր գաչ ալիւթերիլէ շիթէթէն ինչա էթովյի քիթապտա տէմիշ քի հայ խորհրդատեարին պու մա-հալինտէ իսթիլաթ օլմալը . (1841 տէ փարիզտէ օ-լան ստամբանըն իւլինճիւ ճիլտինտէ , 225 վէ 226 սա-հիֆէսինտէ) . վէ խրնօտօ քէնտիսի հեր նէ դատար քէնտի թագրիլի միւճիւպինճէ հայճա լիսանէ աշնա տէյիլ իսէ տէ՝ սէօհպէթին սըրասընտան՝ օլ լուղէթտէ իսթիլաթ վէ զալիաթ օլտուղունու իսթիլարաճ էթովշ : Երբօլըլար պու ույղունսուղուղուն տա մը փարզընա վարմամբար , եօխսա հայ խորհրդատեարին սատա-գաթ իւղըն թէրճիւմէ էթովէթինի գապահաթ մը զանն էթովշէր : Հապէշիլէրին խորհրդատեարի տախի պու մահալինտէ պիզիլի կիպի արաքեա եաղար . վէ մէղ-քիւր Ուրնօտօ տէր քի հիչ պիր լուղէթի տէյիլիլիլէ-րէք պու խորհրդատեար իւլինճիւ Պօղոս բարըն կիւ նիւնտէ հոմմատա պապմըշ տըր : Հոմմ հապէշիլէրին խորհրդատեարին պիր շէյ սէօյլէմէզ . պիզիմ խորհրդ-

դատեալոր սողորու թերձիւմէ օլունուրսա նէ սեօյլէյէճէք
իտի . Վ Էնէտիկլիէր նէ իչիւն զալեաթ թերձիւմէի
եօրիւթմէքտէ տիրէր :

2. Գատիմտէն պէրի հայոց եկեղեցի Սուրբ Եստ
ուածը խաչեցար ըլա սեօյլէր . վէ կիւնիւնէ կէօրէ տէ
տէյիշտիրի . Վ Էնէտիկլիէր պունու պիլմէզ տէյիլէր .
հաթտա Ս . Երսէս Լամբրոնացիսին Պատարագ մեկնու
թիւնունտա՝ քի շիմոիքի արբահայրն կիւնիւնտէ պու
սըլմըշ տըր Վ Էնէտիկտէ , 203 սահիֆէսինտէ խաչեցար
ըլա պասմըշար : Օնու տախի պիլմէք կէրէք տիրէր քի
հռոմա եկեղեցիսի աւադ ուրբաթ ախշամը թաղում
կարգընտա խաչըն հուղուրունտա տիզ իւզէրէ կէլիպ՝
Սուրբ Եստուածը բում վէ լաթին լիսանըլա սեօյլէր
լէր իսէ՝ Ս . Երրորդութիւնա խիթապէն տէյիլ , խա
չա չըզան Քրիստոսա խիթապէն տիր . քէզալէք պիլ
մէլի տիրէր քի՝ Ստանի միլէթի՝ քի տինճէ գաթու
լէք տիր , հալէա պու կիւն Սուրբ Եստուածը խաչեցար
ըլա սեօյլէրլէր : Վէ Չամչեան հայր Միքայէլ հայոց
պատմութիւնունտա . (հատ . Բ . եր . 631—639) հալ
լարն գատիմտէն պէրի Սուրբ Եստուածը խաչեցարը
լա սեօյլէտիքլէրինի թաստիդ էտէր . վէ միսիթարեան
լարն խասիմլէրի պու քիթապ իչիւն՝ հերետիկոսլարա
թէսահիւպ էտէր տէյիլ շիքնայէթ իթմէլէրինէ մէպնի
հայոց պափոմ—իւն հռոմանըն Բրօքալիանտա մէճիսինտէ
թէֆթիշէ ալնըպ , 1819 Յուլիս 14 թարիխիլէ մէզ
քիւր մէճիսին իշ պու քիթապըն գապահաթսըզ վէ
սողորու օլտուղունու միւպէյին իլամ վէրմէսինի Վ Էնէպի
Սիլիսալեան նամ քիթապա գարշը եպիսկոս մէշհուր քի
թապըն սօնունտա . Սիլիսալեանլար հագգընա լօփ պէֆա օ
լան իֆուրլարըն բէպի նամըլա թապ օլունան իլավէնի

26 Կաթիֆէսինտէ մէսթուր տուր : Իմտի խաշիցարը
սուրբ Լստուածատնէ՞ իչիւն գալարըմըլար Վէնէտիկ-
քիւէր . վէ ժամագիրքէրինտէ էօյլէ պասմըլար :

3. Սուրբ Կերսէս Ենորհալի՝ թէնորիանէ նաս
պիւմիլէ միւքեալէմէլէրինտէ՝ Ս . Յովհանն (Օճնիցի իչիւն
“ օնուն ալլահանի զիքրինի հիւրմէթիլէ վէ սալիհ
շուրութլարըլա տօնիլ էտէր իզ , տէյիւպ հայոց եկեղե-
ցիպինտէ Ս . Յովհանն (Օճնիցին տօնախմբութիւ-
նու էրքի օլտուղունա շէհատէթ էթմէսինի՝ պու Ս .
Հայրապետին Ընդդէմ Երեւոթախանայ քիթապընըն հայ-
ճա վէ լաթինճէ 1816 թարիխտէ ստամբասընըն մու-
գատտէմէսինտէ սէքիզինճի սահիֆէսինտէ զիքր էթ-
միշէր իքէն . վէ պիզ տայմա պու սուրբ հայրապետի
տօնիլ էտէր իքէն՝ Վէնէտիկիլէր օրացոյցլարընտնէ՞
իչիւն իխրաճ էթմիշէր , վէ տօնիլ էթմէզլէր . վէ պու
սուրբ հայրապետիմիզին քիթապընը լաթինճէյէ թէր-
ճիւմէ էտիպ Ենորհալինին շահատէթինի տախի մու-
գատտէմէսինտէ իշար էտէն հայր Սկրտիչ Լեզերիան
պունուն իսմինի Վ . Կր . Բէ . քիթապըն իչինտէ տօնիլ
օլան սուրբլարըն սըրասընտա դօմատըգտան մատէ՝ ախ-
շամլարը Յայսմաուրբտա զիքրի օլունանլարըն սըրա-
սընա տախի դօմամըշ տըր : Վունլար կիպի պաշգալար
տախի պուլունուրլար , քի պիլմէմէզլէք իշի տէյիլ տիր .
խասիմլէրի իլէ մարազատան օսանըպ եէնի մարազատան
սագընմագ մերամընտան իպարէթ կէօրիւնիւր , էկէր
ախէր սէպէպի վար իսէ՝ մալիւմիւմիզ տէյիլ տիր :

ՀԱՎԱՏՄԱՆԻ ԹԻՊՈՒՆ

Կէմցէ զազէթալարընըն պիրինտէ եազըը տըր քի՝
 եկէճէքլէթտէ եալընըզ մանթարտան սագընմալը տէյիլ,
 սու թէրէօլնտէն տախի սագընմալը : Պիր տէլի գանլը
 քէնաի գըզ գարընտալըյա գըրա կեզմէյէ չըգորդա-
 րընտա սու թէրէօի պիւլուպ պօլճա տէվլիթաիքտէն
 օօնրա էվէ տէօնտիւլէր , սյըզլատըլար վէ եէտիլէր :
 Պիր գաջ սաաթ սօնրա իքիսինին պիրտէն քօլէռատան
 թութուլմուշ կիպի փարմադարը չէքիլպ կերիլմէյէ վէ
 քէնտիլէրի շէտիտ սանճը տոյմաղա պաշաալըլար : Հէ-
 քիմ կէլմէսինէ ռէ գատաթր սճէլէ օլտու իսէ տէ՝ էօշ-
 մէլէրինէ եազըն կիւճպէլա կէլտի , զէհիր օլ գատար շա-
 փուգ թէսիր էթմիշ իտի : Սու թէրէսինի եօզլատըլար .
 չիւն հէփսի եէնմէմիշ իտի . իչինտէ գարընըզ պիր նէվ
 օթ պուլտուլար քի նէպատաթտան թանըյանլար լաթին-
 ճէ իոմ նօրէֆլըրդմ տէրլէր , վէ նասսու հափուճու-
 թապիր էտէր : Պու օթ չիլէք աշմըշ օլմատըզճա սու
 թէրէսինէ փէք պէնզէր իմիշ . վէ չիլէք աշմասը Յուլիս
 իչինտէ օլուր ումուշ : Հանսօվէրտէ օօլուգ օլտուղուն
 տան չիլէքլէր պիր ազ կէճճէ աշար . պուրալարտա պէլ-
 քի Յնս . տէ աշա : Փազաթ տիգգաթ էտէն պաշ-
 գա նիշանէլէրիլէ տէ թանըյա պիլիր : Սու թէրէսինին
 րէնկի գօյու եէշիլ , վէ պազէն իւզէրինտէ սիյահ պէն-
 լէր օլուր , րէսմի տէ իւվարլազ օլուր , սու հափուճու-
 նուն եափրազարը ուղուն վէ տար , րէնկի աշնճագ , վէ
 եափրազարըն գըլըսը տիշտիշ օլմասըյա վէ իւզէրին-
 տէ աալա պէն օլմամասըյա՝ սու թէրէսի տէվլիլէրնէր
 պու նիշանէլէրէ տըզգաթ էթմէլի տիրէր :